

Rewitalizacja w ramach RPO WM 2014-2020

Paulina Sikorska

Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich

Plan prezentacji

1. Czym jest rewitalizacja
2. Zasady wsparcia projektów rewitalizacyjnych
3. Zasady wpisu programów do wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego
4. Zawartość programu rewitalizacji

Czym jest rewitalizacja?

Rewitalizacja

proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w **sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, **skoncentrowane terytorialnie**, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Rewitalizacja*

1. Rewitalizacja to **proces**.
2. Rewitalizacją **nie są pojedyncze inwestycje** lub działania, takie jak remont linii kolejowej, przebudowa budynku, otwarcie nowego przedsiębiorstwa.
3. Rewitalizacji **nie prowadzi wyłącznie gmina** – udział w niej biorą interesariusze, którymi mogą być podmioty publiczne, prywatne, organizacje pozarządowe, a przede wszystkim mieszkańcy. Rolą gminy jest koordynacja i odpowiednie zaprogramowanie tego procesu.
4. **Partycypacyjny charakter** rewitalizacji polega na tym, że proces ten programuje się, prowadzi i ocenia przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy.
5. Rewitalizacja jest **procesem ciągłym**.

Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa. Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016

Zasady wsparcia projektów rewitalizacyjnych

Dofinansowanie dla projektów rewitalizacyjnych będzie możliwe wyłącznie dla projektów, które:

- ✓ wynikają z **obowiązującego** (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) programu rewitalizacji;
- ✓ program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, **spełnia wymagania** tj. posiada określone cechy i elementy;
- ✓ program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny **znajduje się w wykazie programów** rewitalizacji na terenie województwa mazowieckiego prowadzonym przez Urząd Marszałkowski.

Program rewitalizacji uprawniający do wsparcia z RPO WM 2014-2020

Program rewitalizacji Opracowany zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1045),

lub

Gminny program rewitalizacji opracowany zgodnie z art. 14-24 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777).

**Zasady wpisu
do Wykazu programów
rewitalizacji województwa
mazowieckiego**

Wykaz programów rewitalizacji województwa mazowieckiego

1. Zasady wpisu do Wykazu określa **Regulamin wpisu do Wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.**
2. Wykaz oraz regulamin znajdują się na stronie internetowej **www.funduszedlamazowska.eu** w zakładce **rewitalizacja.**
3. Podmiotem uprawnionym do zgłaszania programu rewitalizacji do Wykazu są **pojedyncze gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie** województwa mazowieckiego.
4. W Wykazie może znajdować się **wyłącznie jeden aktualny program rewitalizacji z jednej gminy.**

Wykaz programów rewitalizacji województwa mazowieckiego – cd.

W celu stworzenia wykazu:

- **przeprowadzono konkurs na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie województwa mazowieckiego.**
- **ogłoszono nabór programów rewitalizacji w celu wpisania do wykazu programów rewitalizacji na terenie województwa mazowieckiego**

Wykaz programów rewitalizacji województwa mazowieckiego – cd.

Wniosek o wpis do

Wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego¹

Gmina składająca wniosek	
Powiat	
Tytuł programu rewitalizacji	
Data przyjęcia programu rewitalizacji przez radę gminy (dzień/miesiąc/rok) oraz nr uchwały	
Czy program rewitalizacji został aktualizowany (jeśli tak proszę wskazać datę przyjęcia przez radę gminy po raz pierwszy)	
Podstawa prawna przygotowania programu rewitalizacji (ustawa o samorządzie/ ustawa o rewitalizacji ²)	
Obszar objęty programem rewitalizacji (w ha oraz % powierzchni gminy)	
Odszetek osób zamieszkałych na obszarze objętym programem rewitalizacji (w %mieszkańców gminy ogółem) ³	

Prawdziwość danych zawartych we Wniosku potwierdzam własnoręcznym podpisem

[czytelny podpis osoby upoważnionej do złożenia wniosku]

LP.	GMINA	POWIAT	TYTUŁ PROGRAMU REWITALIZACJI	DATA PRZYJĘCIA PRZEZ RADĘ GMINY /rok-mc-dzień/	DATA WYDANIA POZYTYWNEJ OPINII PRZEZ IZ RPO WM 2014-2020 /rok-mc-dzień/
1.					
2.	Andrzejewo				
3.	Baboszewo				
4.	Baranowo				
5.	Baranów				
6.	Bielsk Duży				
7.	Białobrzegi				
8.	Bielany				
9.	Bielsk				
10.					
11.					

Zawartość programu rewitalizacji

Wymagane cechy programów rewitalizacji:

Kompleksowość programu rewitalizacji

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem

Koncentracja programu rewitalizacji

Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji.

Komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów (a także szerzej: przedsięwzięć) rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie z mieszkańcami obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Minimalna zawartość programów rewitalizacji:

1. **opis powiązań** programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
2. **diagnozę** czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
3. **zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów zdegradowanych**, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów wymagających wsparcia;
4. **wizję** wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji);
5. **identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych**;
6. wykaz dopełniających się wzajemnie **najważniejszych przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych** dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji tzn. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji; wraz z ich opisem.
7. ogólny (zbiorczy) opis **innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć** rewitalizacyjnych - tzn. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.
8. **mechanizmy zapewnienia komplementarności** między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
9. **indykatywne ramy finansowe** w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w pkt. 7 oraz 8, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
10. **mechanizmy włączenia mieszkańców**, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
11. **system realizacji** (wdrażania) programu rewitalizacji;
12. **system monitoringu** skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Najczęściej popełniane błędy

Diagnoza

1. Brak jasnej metodologii opracowania diagnozy.
2. Szczegółowa analiza wskaźnikowa na poziomie gminy – brak analiz na niższych podziemiach – adresy.
3. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji na podstawie np. własnego uznania, wyłącznie ankiet, wybiórczych analiz.

Obszary

1. Brak uzasadnienia wynikającego z diagnozy dotyczącego zidentyfikowania obszaru zdegradowanego i wyboru obszaru do rewitalizacji.
2. Przekraczanie dopuszczalnych limitów wskazanych do objęcia obszarem rewitalizacji.
3. Wyznaczanie obszarów niezamieszkanym głównie - parki, bulwary itp.

Najczęściej popełniane błędy – cd.

1. Brak logicznego powiązania zdiagnozowanych problemów i zaplanowanych przedsięwzięć – „worek przypadkowych projektów”.
2. Brak mechanizmów integrowania zidentyfikowanych celów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych – brak logicznej całości.
3. Projekty turystyczne, rekreacyjne oraz tzw. „rewitalizacje parków” jako przeważające w programie.
4. Projekty ogólnogminne lub wykraczające poza obszar rewitalizacji bez uzasadnienia ich wpływu na zidentyfikowane problemy.
5. Projekty miękkie jako dodatkowe, niekompleksowe.

Najczęściej popełniane błędy – cd.

Partycypacja

1. Wyłącznie informowanie mieszkańców.
2. Brak włączenia mieszkańców na etapie wdrażania programu.
3. Brak w procesie rewitalizacji podmiotów gospodarczych.

Monitoring

1. Monitoring wyłącznie na projekcie – np. wskaźniki rezultatu.
2. Monitoring nie zakładający żądanych skwantyfikowanych zmian – możliwość subiektywnej oceny efektów podejmowanych działań.

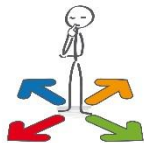
Diagnoza

Diagnoza wykonywana jest dla całej gminy.

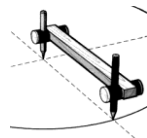
Diagnoza do programu powinna stanowić efekt rzeczywistego przeanalizowania określonych zjawisk.

Z diagnozy i analizy danych statystycznych potwierdzonych konsultacjami społecznymi kształtuje się obszar zdegradowany.

Wybór metody

Podział gminy

Wybór wskaźników

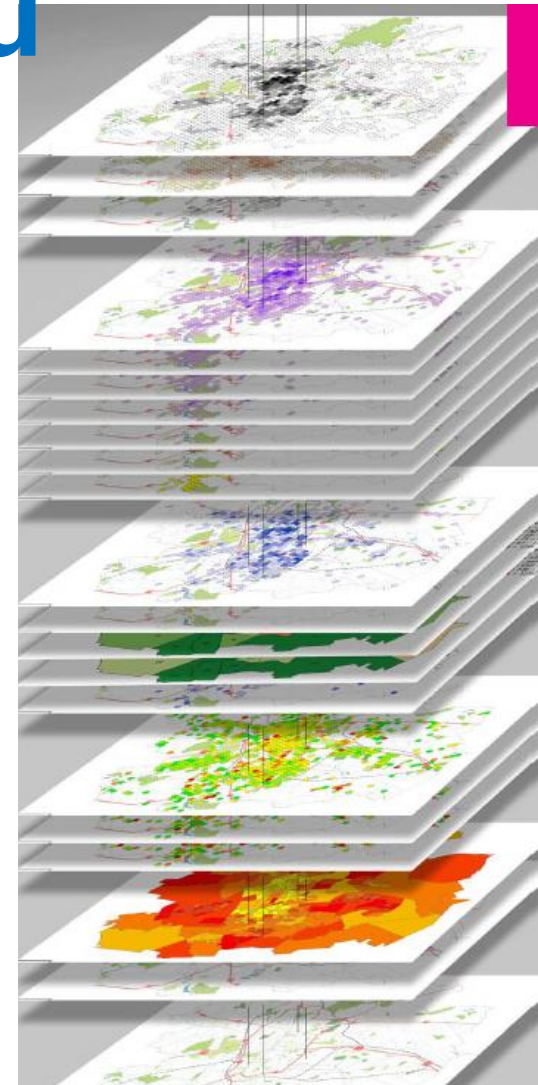
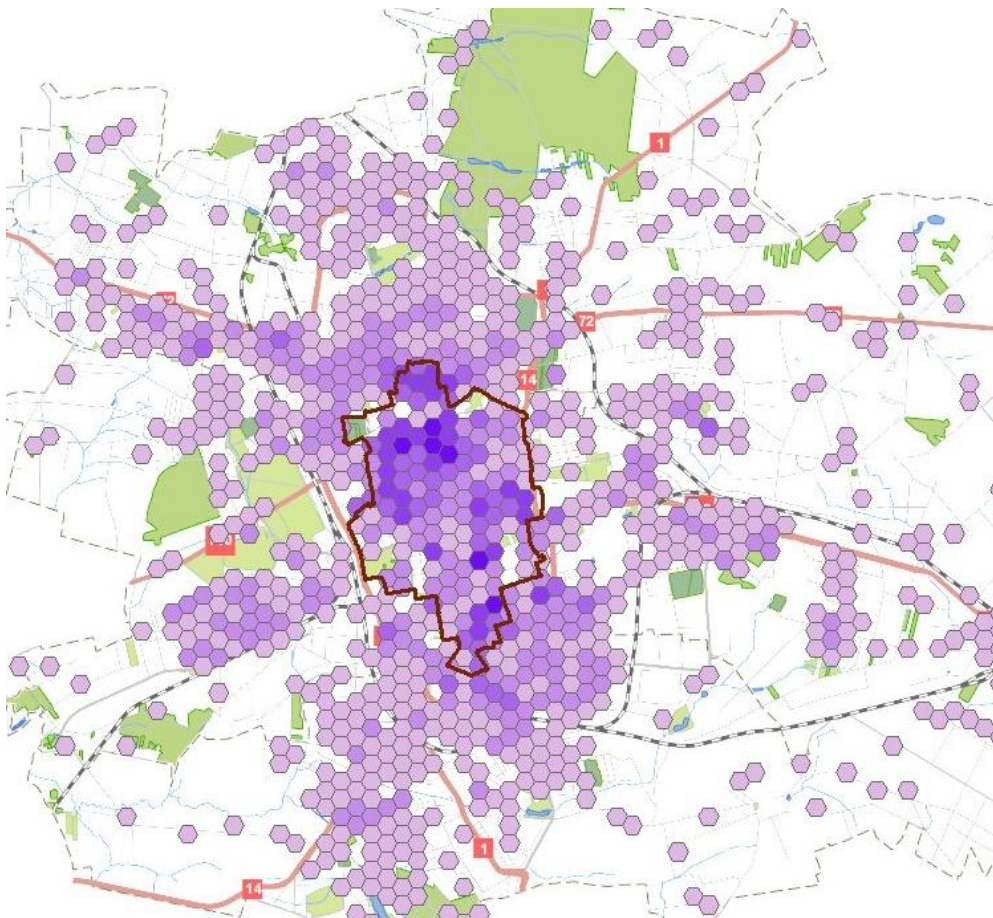
Wyznaczanie obszaru

Podział gminy:

- Ulicami
- Jednostkami urbanistycznymi
- Obwodami wyborczymi
- Osiedlami
- Parafiami
- Sołectwami
- Obwodami szkolnymi
- Siatką heksagonalną
- itd.

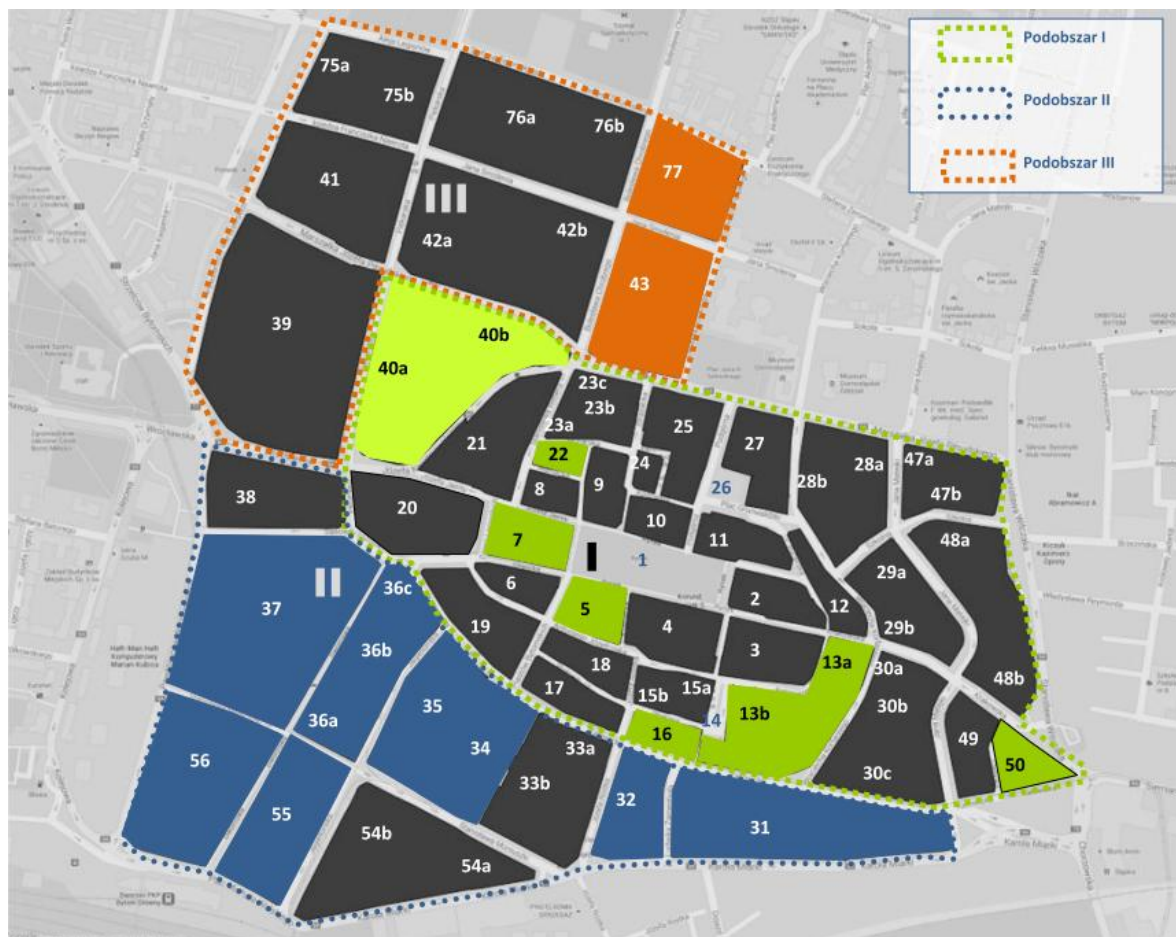
Wyznaczanie obszaru

Łódź, <http://centrumwiedzy.org/delimitacja-obszaru/>

Wyznaczanie obszaru

Bytom, <http://www.bytomodnowa.pl/rewitalizacja-srodmiescia>

wskaźniki		podział gminy																							średnia dla gminym			
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XIX.	XX.	XXI.	XXII.	XXIII.		XXIV.	XXV.	XXVI.
wskaźniki społeczne	stopa bezrobocia %	4	5	10	9	15	10	10	6	9	8	9	9	10	15	19	16	10	10	9	2	15	6	8	6	10	10	10
	liczba niebieskich kart	0	0	0	5	8	5	2	0	0	1	1	2	3	6	6	6	2	2	1	6	7	0	1	2	0	0	0
	wyniki egzaminów gimnazjalnych - % zdanych	92	98	85	89	70	80	84	85	87	90	84	82	92	69	65	60	89	89	87	78	70	92	92	97	99	92	92
	liczba przestępstw	13	45	20	0	80	12	56	56	40	0	10	15	19	85	74	49	12	0	3	8	20	22	2	0	0	0	0
wskaźniki przestrzenne	budynki wybudowane przed 1960 r.	10	10	10	10	15	10	10	10	10	10	10	10	10	11	12	12	10	10	10	10	10	10	11	10	10	10	10
	obiekty w rejestrze zabytków	2	2	2	2	4	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	4	2	2	2	2	6	2	2	2	2	2	2
	brak dostępu do wc - %	99	99	98	89	99	95	96	95	98	85	84	78	87	96	55	56	98	95	96	96	48	98	95	98	94	94	94
gospodarcze	liczba działających podmiotów gospodarczych	90	90	92	80	40	75	69	92	59	80	80	78	79	76	20	20	50	80	89	89	56	49	79	70	70	84	84
liczba wskaźników odbiegających od normy		0	1	0	1	7	1	3	1	1	0	1	2	1	6	8	8	1	0	0	2	6	1	1	0	0	0	0

Obszar zdegradowany

Na obszarze zdegradowanym należy przeprowadzić badania pogłębione (spotkania z mieszkańcami, wywiady, ankiety).

wskaźniki		jednostki zdegradowane					średnia dla gminym
		v.	xiv.	xv.	xvi.	xxi.	
wskaźniki społeczne	liczba działających ngo na 100 mieszkańców	0	2	1	1	4	8
	zasiłki z opieki socjalnej na 100 mieszkańców	30	40	25	20	55	25
	niepłacenie czynszów - %	15	19	60	12	55	19
	frekwencja w wyborach	80	78	47	84	59	13
wskaźniki przestrzenne	budynki komunalne - %	8	11	2	19	80	20
	budynki powyżej 4 piętra bez windy	0	8	4	4	40	50
	brak dostępu do ciepłej wody - %	16	32	20	20	48	5
gospodarcze	liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	9	0	9	9	0	5
liczba wskaźników odbiegających od normy		2	6	2	1	6	

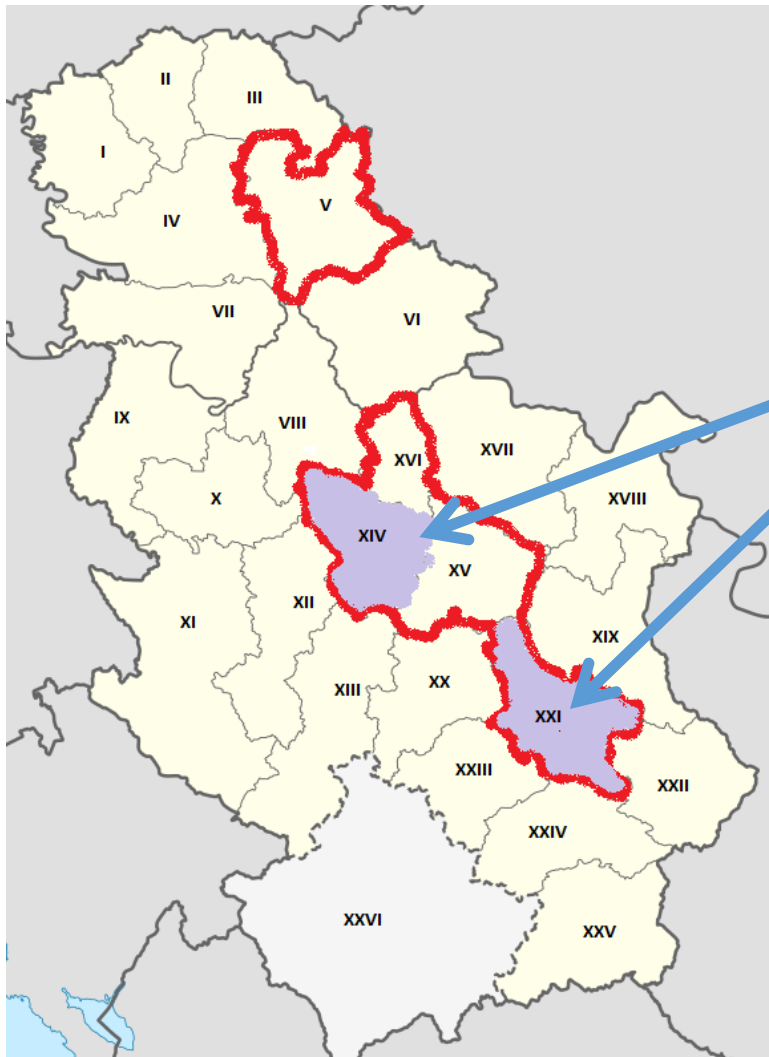
Obszar wskazany do rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się **szczególną koncentracją negatywnych zjawisk**, na którym, z uwagi na **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego** (m.in. istnienie potencjału do zmian) gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji **nie może być większy niż 20% powierzchni gminy** oraz zamieszkały **przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy**.

Informacja na temat powierzchni obszaru rewitalizacyjnego objętego programem rewitalizacji, a także jego udział w powierzchni ogólnej gminy powinna być wyraźnie wskazana w dokumencie.

Powierzchnię ogólną rozumie się jako powierzchnię w granicach administracyjnych danej gminy.

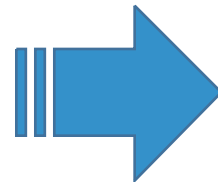
**Obszar
wskazany do
rewitalizacji**

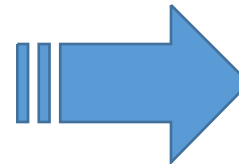
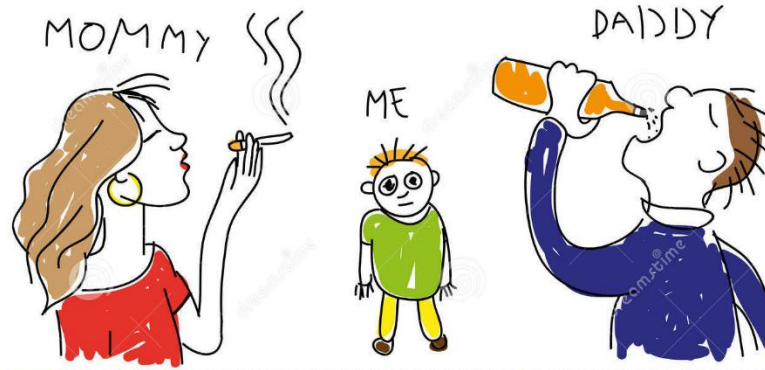
Diagnoza-cele-projekty

Konstrukcja programu powinna przedstawić wizję wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego zdiagnozowanego w pierwszej części.

Problemy

Cele rewitalizacji

Projekty rewitalizacyjne

Stwarzają możliwości włączenia społecznego

**Projekty
społeczne**

Pozwalają na usprawnienie możliwości

**Projekty
infrastrukturalne**

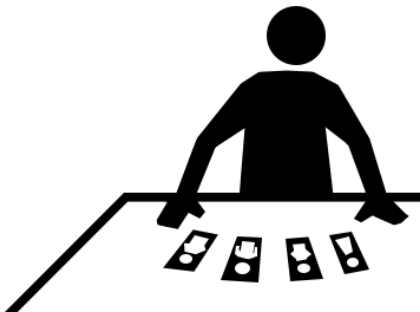

Projekty rewitalizacyjne

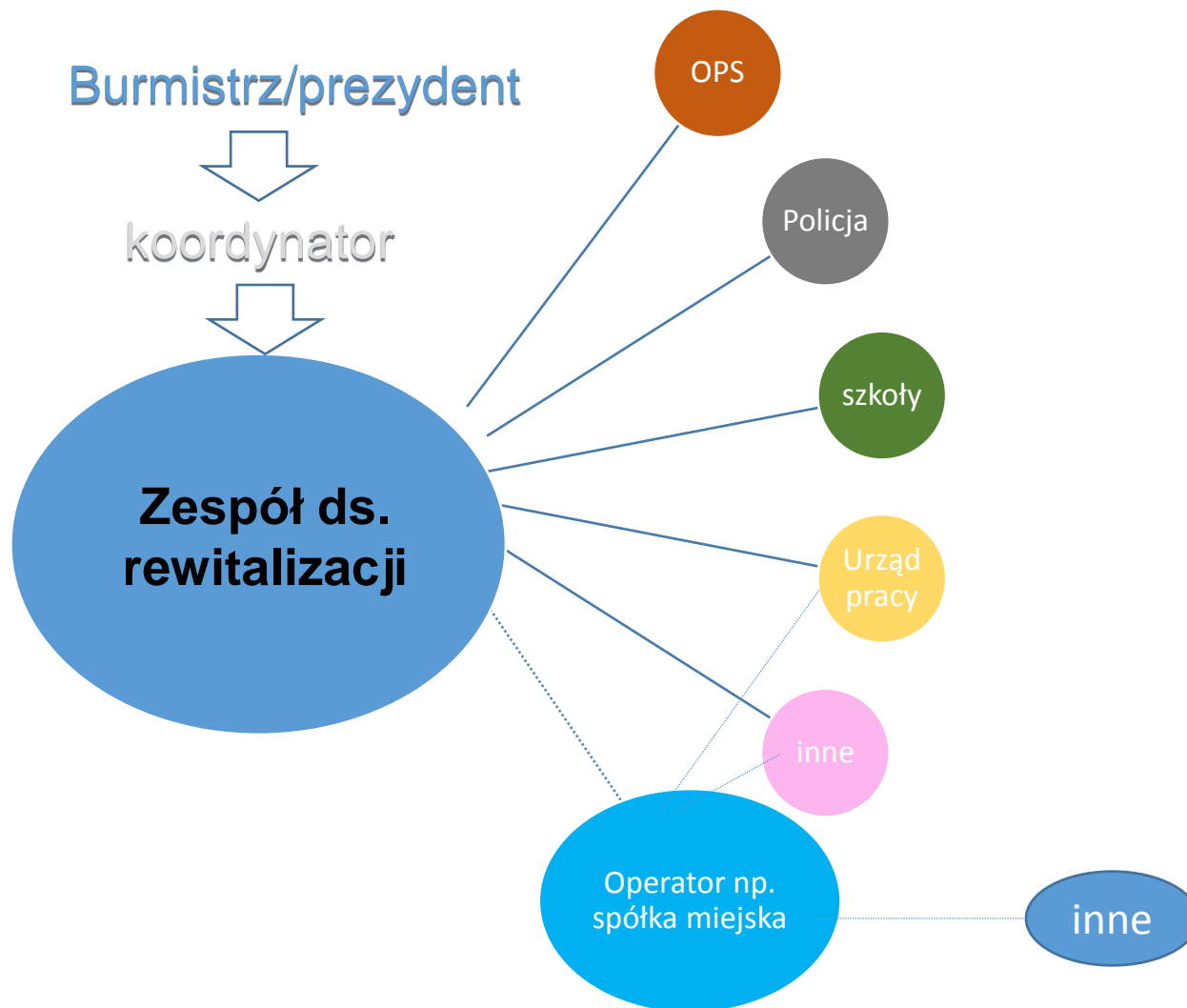
Projekty główne/podstawowe + pozostałe przedsięwzięcia

Projekty główne/podstawowe:

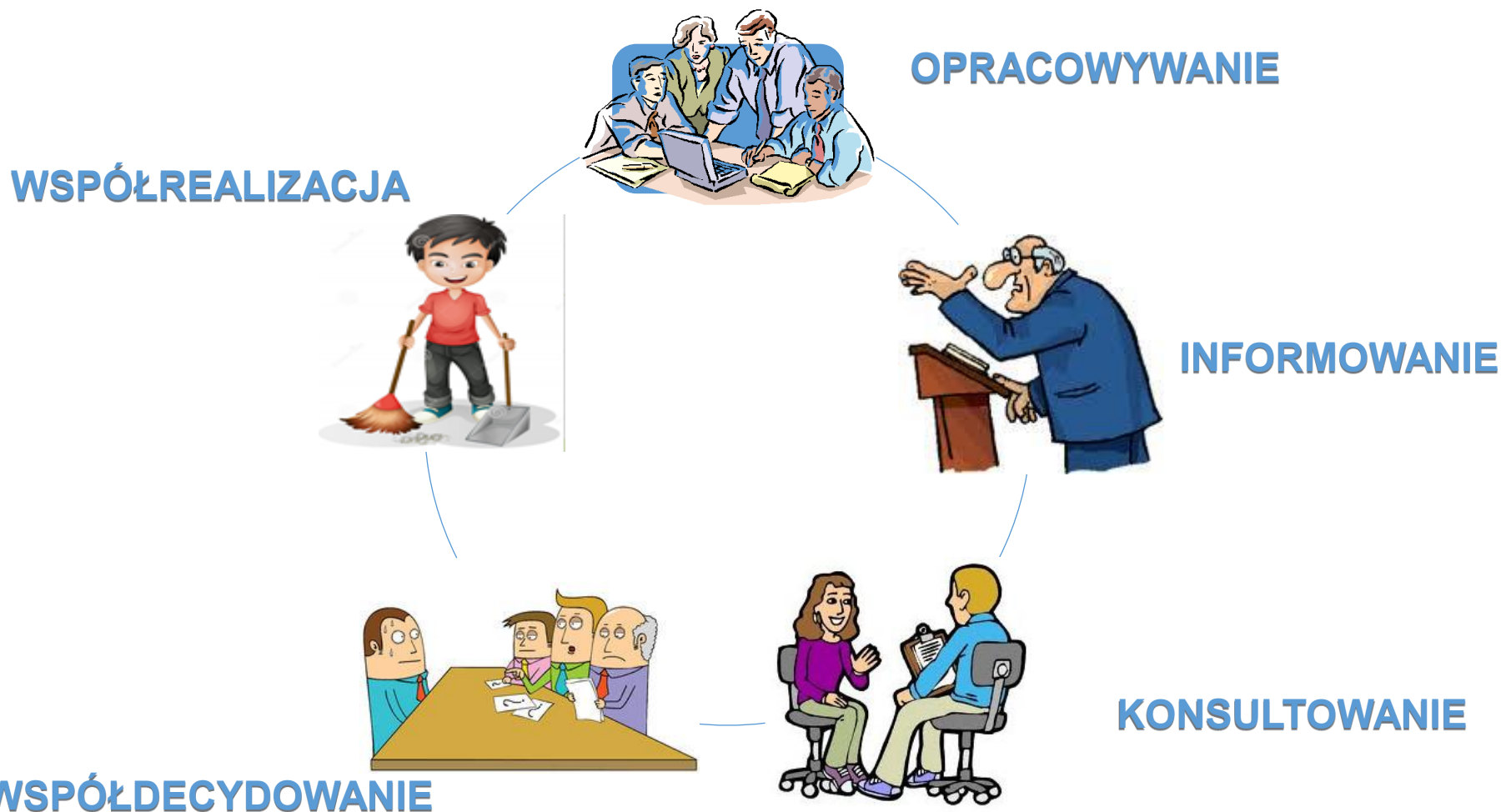
- nazwę przedsięwzięcia i podmioty go realizujące,
- prognozowane rezultaty,
- syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań,
- lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
- szacowaną wartość projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego,
- sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu;

Zarządzanie procesem

Partycypacja społeczna

Monitorowanie i ewaluacja

- Jakie wskaźniki lokalne przyjmować?
- Jak zorganizować system monitorowania postępów rewitalizacji?
- Jak prowadzić ewaluację osiągnięcia celów rewitalizacji?

MONITOROWANIE
PROGRAMU

MONITOROWANIE
PROJEKTU

Monitorowanie i ewaluacja

	EWALUACJA	MONITORING
KTO WYKONUJE?	zewnątrzni eksperci, rzadziej osoby wdrażające rewitalizację	pracownicy zaangażowani we wdrażanie rewitalizacji
CO SIĘ BADA?	uzyskane rezultaty oraz – pomocniczo – ich kontekst społeczno-gospodarczy	uzyskane produkty oraz – pomocniczo – ich rezultaty
PO CO SIĘ WYKONUJE?	Żeby sprawdzić, czy działamy sensownie i – ewentualnie skorygować przyszłe działania	Żeby sprawdzać na bieżąco, czy terminowo i poprawnie realizujemy program
KIEDY?	punktowo: przed rozpoczęciem rewitalizacji (ewaluacja <i>ex-ante</i>), w trakcie (ewaluacja <i>on-going</i>) i po zakończeniu (ewaluacja <i>ex-post</i>)	proces ciągły: od początku rewitalizacji aż do jej zakończenia
JAK?	Plan badawczy i przewidziane w nim metody i techniki badań społeczno-gospodarczych	zbieranie, gromadzenie i analiza raportów monitoringowych

Monitorowanie projektu

Jako udział projektu w obszarze objętym programem rewitalizacji powinno się podać wartość procentową jaką dany projekt realizuje na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Wartość tą można obliczyć np.:

- **W inwestycjach liniowych** – jako % kilometrów realizowanych na obszarze objętym programem rewitalizacji
- **W inwestycjach powierzchniowych** – jako % powierzchni projektu znajdującego się na obszarze objętym programem rewitalizacji
- **W inwestycjach miękkich** – jako % mieszkańców/uczestników projektu zamieszkałych na obszarze objętym programem rewitalizacji

Minimalny zakres pracy gminy:

1. Wyznaczenie w Gminie osobę lub zespół odpowiedzialnego za prowadzenie procesu przygotowawczego PR, a potem za realizację, monitoringi ocenę.
2. Pozyskanie i przygotowanie danych do diagnozy dla całej gminy, która stanowi podstawę do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.
3. Przygotowanie projektów uchwał
4. Zgłoszenie do Wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego

**Gmina jako koordynatora
rewitalizacji, a nie
realizatora tego procesu!**

**Działania prowadzone są
kompleksowo a nie
doraźnie!**

Ewentualna współpraca z firmą/ekspertem zewnętrznym:

- Opracowanie metod, narzędzi rewitalizacyjnych, harmonogramu i źródeł finansowania
- Zaangażowanie (wspólnie z władzami gminy) interesariuszy do wypracowania PR (wizji, celów oraz działań),
- Moderowanie, animowanie konsultacji społecznych
- Opracowanie PR

Dziękuję za uwagę

Departament Rozwoju Regionalnego
i Funduszy Europejskich
Urząd Marszałkowski Województwa
Mazowieckiego
tel. (22) 5979-955
e-mail: paulina.sikorska@mazovia.pl